

RECENZJA

rozprawy doktorskiej **mgr inż. Agnieszki Głowackiej** zatytułowanej „**Badania modelowe lokomocji dzieci z zaburzeniami neurologicznymi**”.

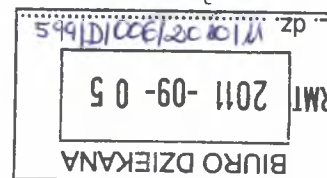
1. Uwagi ogólne.

Postęp w naukach medycznych oraz rozwój metod inżynierskiego wspomaganie diagnostyki medycznej stwarza coraz szersze możliwości w leczeniu zmian w obrębie narządu ruchu. Zaburzenia neurologiczne u dzieci to jedna z częstszych przyczyn powstawania nieprawidłowości w układzie szkieletowo-mięśniowym. Najczęściej stosowaną metodą oceny stanu narządu ruchu jest analiza funkcji lokomocyjnych, a w szczególności analiza chodu. Kliniczna ocena chodu oparta jest głównie na badaniach doświadczalnych, w których wyznaczane są podstawowe parametry chodu. Niestety lekarzom wciąż brakuje danych dotyczących obciążeń i przeciążeń, jakie powstają na skutek zmian patologicznych w obrębie narządu ruchu. Dlatego modelowanie inżynierskie niewątpliwie stało się istotnym elementem w ocenie nieprawidłowości narządu ruchu człowieka, gdyż nie ma możliwości nieinwazyjnego określenia obciążeń w stawach kończyn. Znajomość sił generowanych przez mięśnie oraz obciążeń działających na układ szkieletowo-mięśniowy stanowi dla lekarzy i fizjoterapeutów istotne źródło informacji.

W tym aspekcie rozprawa doktorska mgr inż. Agnieszki Głowackiej jest aktualna zarówno pod względem naukowym, jak również praktycznym, gdyż budzi nadzieje na pomoc przy wyborze metody leczenia i rehabilitacji dzieci z zaburzeniami neurologicznymi. Autorka rozprawy opracowała przestrzenny model układu szkieletowo-mięśniowego dziecka. Model ten pozwolił wyznaczyć siły generowane przez mięśnie oraz obciążenia działające na stawy kończyny dolnej podczas chodu.

2. Ogólna charakterystyka pracy

Objętość rozprawy doktorskiej wynosi 149 stron. Praca została napisana z zachowaniem klasycznego podziału na część, w której dokonano przeglądu piśmiennictwa oraz część

dotyczącą badań własnych. Praca zawiera obszerną bibliografię 142 pozycje, w tym 7 publikacji Doktorantki.

Wstęp obejmuje ogólną charakterystykę metod badania chodu z zachowaniem chronologii historycznej aż do współczesności. W tym rozdziale został poruszony problem zaburzeń neurologicznych występujących u dzieci, a także aktualnie stosowane metody leczenia i rehabilitacji. Doktorantka przedstawiła potrzebę wspomagania diagnostyki medycznej poprzez inżynierskie modelowanie matematyczne. Wskazała również na potrzebę wyznaczania obciążeń układu szkieletowo-mięśniowego u dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym.

W kolejnych rozdziałach podaje w sposób metodyczny zagadnienia uzasadniające cel rozprawy.

I tak w rozdziale pierwszym opisana została w sposób syntetyczny metoda analizy chodu, ze szczególnym uwzględnieniem oceny aktywności mięśni na podstawie badań elektromiograficznych.

Drugi rozdział pracy zawiera dość obszerną analizę chodu prawidłowego. Opisała prawidłowy chód osoby dorosłej, natomiast w dalszej części pracy skupiła się nad przedstawieniem kształtowania chodu dziecka w okresach wiekowych.

W trzecim rozdziale pracy, opisane zostały podstawowe cechy chodu patologicznego. W szczegółowy sposób omówiono mechanizmy powstawania zmian patologicznych w obrębie narządu ruchu.

W czwartym rozdziale pracy, na podstawie analizy literaturowej, opisano mózgowie porażenie dziecięce, rozczep kręgosłupa i nowotwory ośrodkowego układu nerwowego. Przedstawiono analizę wybranych parametrów chodu dla tychże dzieci. W dalszej części rozdziału Autorka dokonała przeglądu piśmiennictwa z zakresu analizy chodu osób dorosłych i dzieci.

W piątym rozdziale Doktorantka skupiła się nad badaniami modelowymi chodu. W tym rozdziale opisane zostały dwie metody wyznaczania sił mięśniowych człowieka. Dokonany przez Doktorantkę przegląd literaturowy dotyczący modelowania układu szkieletowo-mięśniowego pozwolił na uzasadnienie podjęcia tematu rozprawy doktorskiej, co przedłożyła w rozdziale szóstym.

Dogłębna analiza danych literaturowych pozwoliła na sformułowanie następującego celu naukowego i praktycznego pracy: *„opracowanie przestrzennego modelu układu szkieletowo-mięśniowego dziecka do identyfikacji sił mięśniowych oraz wyznaczenia obciążeń*

w poszczególnych stawach kończyn dolnych podczas chodu”, który został zawarty wraz z zakresem pracy w rozdziale siódmym.

W rozdziale ósmym Doktorantka opracowała przestrzenny model układu szkieletowo-mięśniowego dziecka. Opisała założenia upraszczające przyjęte w procesie modelowania. Uwzględniono jedynie istotne w dalszych rozważaniach elementy budowy anatomicznej. W dalszej części rozdziału szczegółowo opisano model fizyczny oraz model matematyczny układu szkieletowo-mięśniowego dziecka, który uwzględnia oddziaływanie 17 mięśni dla każdej z kończyn. W modelu matematycznym sformułowano równania równowagi dynamicznej dla poszczególnych elementów układu (stopy, podudzia oraz uda).

Kolejnym etapem w pracy Doktorantki było określenie parametrów przyjętych w procesie modelowania. Rozdział ten zawiera również metodykę wyznaczania sił mięśniowych dziecka za pomocą dwóch algorytmów. Pierwszy algorytm posłużył do identyfikacji sił mięśniowych z wykorzystaniem metod optymalizacji, natomiast drugi algorytm był wykorzystany do weryfikacji modelu. W drugim algorytmie siły mięśniowe zostały wyznaczone na podstawie przekształconego sygnału potencjałów czynnościowych mięśni. W dalszym etapie pracy przedstawione zostały algorytmy obliczeń numerycznych, na podstawie których Doktorantka wyznaczyła siły wytwarzane przez mięśnie podczas chodu dziecka zdrowego. W rozdziale tym opisano również badania doświadczalne z wykorzystaniem systemu do trójpłaszczyznowej analizy ruchu. Wyniki tych badań były podstawą modelowania układu szkieletowo-mięśniowego dziecka. Następna część rozdziału przedstawia wyniki obliczeń numerycznych dla dwóch algorytmów do wyznaczania sił mięśniowych.

W kolejnym rozdziale dziewiątym dokonano weryfikacji modelu. Doktorantka uzyskała zgodne wyniki, co było podstawą do stwierdzenia, że model został poprawnie sformułowany. Weryfikacji dokonano w oparciu o badania własne oraz dane literaturowe.

Rozdział dziesiąty poświęcony jest wyznaczeniu obciążeń działających na poszczególne stawy kończyny dolnej dziecka zdrowego. Otrzymane wyniki zostały porównane z danymi literaturowymi. Również w tym przypadku otrzymano zgodne wyniki obliczeń numerycznych z danymi zawartymi w piśmiennictwie.

Kolejny rozdział jedenasty zawiera wyniki obliczeń numerycznych dla dziecka zdrowego oraz dziecka z mózgowym porażeniem dziecięcym. Na podstawie uzyskanych wyników opisano nieprawidłowości w przebiegach sił mięśniowych dla dziecka z mózgowym porażeniem dziecięcym.

W ostatnim rozdziale pracy Doktorantka sformułowała wnioski końcowe odpowiadające celowi rozprawy. Ponadto nakreśliła możliwość dalszych kierunków badań w zakresie tematyki rozprawy. Rozprawa doktorska została zakończona spisem literatury.

3. Uwagi merytoryczne

Merytoryczną wartość pracy oceniam wysoko. Doktorantka w swoich rozważaniach poprawnie sformułowała cel pracy. Do głównych walorów pracy należą możliwość wykorzystania osiągniętych wyników w praktyce klinicznej, co zwiększy efektywność leczenia i rehabilitacji dzieci z zaburzeniami neurologicznymi.

Uwagi krytyczne odnoszą się do następujących zagadnień:

- opracowany model dotyczy jednego dziecka zdrowego, czy istnieje możliwość wykorzystania tych doświadczeń w odniesieniu do dzieci w różnym wieku?
- obliczenia dla dzieci z zaburzeniami neurologicznymi zostały przeprowadzone dla jednego konkretnego przypadku,
- w podrozdziale 8.3.1 nie wyjaśniono wielkości opisujących bezwładność podudzia oraz uda,
- w podrozdziale 8.1 nie sprecyzowano jakie zastosowano połączenia elementów anatomicznych.

4. Wniosek końcowy

Reasumując przedłożona do oceny rozprawa zawiera ważką tematykę istotną z medycznego punktu widzenia. Dotyczy aktualnego problemu określania obciążeń układu szkieletowo-mięśniowego dzieci z zaburzeniami neurologicznymi. Praca jest w pełni oryginalna i należy do istotnego nurtu badań w biomechanice klinicznej.

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska zatytułowana „**Badania modelowe lokomocji dzieci z zaburzeniami neurologicznymi**”. odpowiada w pełni wymogom stawianym pracom doktorskim w myśl ustawy o tytule naukowym i stopniach naukowych z 2003 roku i na tej podstawie mam zaszczyt przedłożyć **Wysokiej Radzie Wydziału Mechanicznego Technologicznego Politechniki Śląskiej wniosek o dopuszczenie mgr inż. Agnieszki Głowackiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.**

Jednocześnie wnioskuję do **Wysokiej Rady** o **wyróżnienie** tejże rozprawy doktorskiej. Uzasadnieniem wniosku są następujące fakty:

- rozprawa dotyczy złożonych i aktualnych zagadnień współczesnej ortopedii i rehabilitacji
- dobór metod badawczych znacznie wykracza poza zakres powszechnych wiadomości lekarskich i biomechanicznych
- Doktorantka wykonała „benedyktyńską“ pracę wykonania modelu badawczego, przejrzystego i przystępnego zobrazowania oraz krytycznej analizy danych
- zastosowała elektromiografię powierzchniową badanych grup mięśniowych, co znacznie podniosło wiarygodność badawczą
- opracowała sposób postępowania w zakresie koniecznym do wiarygodnej analizy chodu dziecka z zaburzeniami centralnego układu nerwowego, odnosząc parametry do chodu dziecka zdrowego
- rozprawa zawiera istotne elementy badawcze z możliwością zastosowania w pracy klinicznej.

Recenzent

Prof. dr hab. n. med. Wojciech Marczyński